

Viite

-

Maatalous- ja kalastusneuvosto 18.9.2023

Maatalous- ja kalastusneuvosto kokoontuu Brysselissä 18.9.2023. Suomea kokouksessa edustaa maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah.

Komissio julkaisi 5.7.2023 ehdotuksen maaperän terveyden seurantaan ja resilienssiä koskevasta direktiivistä. Maatalous- ja kalastusneuvosto keskustelee komission direktiiviehdotuksen maatalousnäkökohdista. U-kirjelmän valmistelu on käynnissä. Suomen kannat tiedonantoon vuoteen 2030 ulottuvasta EU:n maaperästrategiasta on kuvattu E-kirjeessä E 16/2022 vp. Ennakkovaikuttamiskannat EU:n maaperän terveyslakiin on kuvattu E-kirjeessä E 128/2022vp.

Maatalous- ja kalastusneuvosto keskustelee myös kauppaan liittyvistä maatalouskysymyksistä. Suomi tukee komissiota meneillään olevien kauppasopimusneuvotteluprosessien pikaisessa loppuunsaattamisessa. Olemassa olevia sopimuksia tulisi hyödyntää mahdollisimman hyvin ja laajasti toimeenpanon ja aktiivisten vienninedistämistoimien kautta. On tärkeää, että sopimusten vaikutuksia omaan tuotantoon seurataan aktiivisesti, ja että kumulatiivisia vaikutuksia arvioiva selvitys päivitetään. Keskustelussa nousee todennäköisesti myös esiin Ukrainan maataloustuotteiden vienti ja sen vaikutukset Ukrainan lähellä sijaitseviin jäsenvaltioihin.

Lisäksi maatalous- ja kalastusneuvosto keskustelee komission 30.6.2021 julkaisemasta tiedonannosta EU:n pitkän aikavälin maaseutuvisiosta. Puheenjohtajavaltio Espanja on todennut aikovansa laatia maaseutuvisiosta neuvoston päätelmät. Suomi pitää tervetulleena ja erittäin kannatettavana komission tiedonantoa EU:n pitkän aikavälin maaseutuvisiosta. Suomi pitää tärkeänä, että maaseutualueiden kehittäminen on korkealla EU:n agendalla.

Lisäksi neuvosto keskustelee EU:n ja Yhdistyneen Kuningaskunnan, EU:n ja Norjan välisistä kalastusneuvotteluista sekä koillisen Atlantin rannikkovaltioiden välisistä kalastusneuvotteluista. Suomi ottaa käytävät keskustelut tiedoksi.

Asialista:

MAATALOUS- JA KALASTUSNEUVOSTON KOKOUS 18.9.2023 BRYSELISSÄ

Esityslistan hyväksyminen

(mahd.) A-kohtien hyväksyminen

a) Muiden kuin lainsäädäntöasioiden luettelo

b) Lainsäädäntöasioiden luettelo (Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 16 artiklan 8 kohdan mukainen julkinen käsittely)

Lainsäädäntökäsittelyt

(Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 16 artiklan 8 kohdan mukainen julkinen käsittely)

MAATALOUS

Maaperän terveyttä koskeva direktiivi: EU:n maaperän suojeleminen, kestävä hoito ja ennallistaminen – Maatalousnäkökohdat

Komission tiedotusasia

Periaatekeskustelu

Muut kuin lainsäädäntöasiat

MAATALOUS

Kauppaan liittyvät maatalouskysymykset

Komission tiedotusasia

Keskustelu

Pitkän aikavälin maaseutuvisio: EU:n maaseutualueiden tulevaisuus

Keskustelu

KALASTUS

EU–UK: Vuotta 2024 koskevat vuotuiset neuvottelut kalastusmahdollisuuksista

Keskustelu

EU, Norja ja rannikkovaltiot: Vuotta 2024 koskevat vuotuiset neuvottelut

Keskustelu

Muut asiat

Maatalous

YK:n ruokajärjestelmähuippukokous +2, arviointitilaisuus (Rooma, 24.–26. heinäkuuta 2023)

Puheenjohtajavaltion tiedotusasia

Ympäristöministeriö

Perusmuistio

EU/1517/2022-YM-16

Perälä Paula

6.9.2023

Maaperän terveyttä koskeva direktiivi: EU:n maaperän suojeleminen, kestävä hoito ja ennallistaminen – Maatalous- ja kalastusneuvoston keskustelu

Kokous

Maatalous- ja kalastusneuvoston kokous 18.9.2023

Eduskuntatunnus

E16/2022vp, E 128/2022 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio julkaisi 5.7.2023 ehdotuksen maaperän terveyden seurantaan ja resilienssiä koskevasta direktiivistä (COM(2023) 416 final). Ehdotus julkaistiin yhdessä EU:n luonnonvarojen kestävästä käytöstä ja resilienssin varmistamisesta käsittelevän tiedonannon kanssa ja esiteltiin ympäristötyöryhmälle 27.7.2023

Maatalous- ja kalastusneuvosto keskustelee 18.9 komission maaperädirektiiviehdotuksen maatalousnäkökohdista. Maatalouden erityiskomitea keskusteli asiasta 11.9.

Suomen kanta

U-kirjelmän valmistelu on käynnissä. Suomen kannat tiedonantoon vuoteen 2030 ulottuvasta EU:n maaperästrategiasta on kuvattu E-kirjeessä E 16/2022 vp. Ennakkovaikuttamiskannat EU:n maaperän terveyslakiin on kuvattu E-kirjeessä E 128/2022vp.

Suomi tukee komission EU:n maaperästrategiassa esittämää visiota maaperän hyvästä terveydestä vuoteen 2050 mennessä. Suomi pitää maaperästrategian tavoitteita hyvinä ja toteaa niiden pitkälti sisältyvän jo aikaisempiin EU-strategioihin ja säädöksiin. Suomi pitää tärkeänä maaperää koskevien, olemassa olevien ja valmisteilla olevien eri politiikkatoimien ja niiden tavoitteiden välistä koherenssia.

Suomi korostaa, että EU:n laajuisissa maaperää koskevissa toimissa on kiinnitettävä huomiota jäsenvaltioiden erilaisiin olosuhteisiin huomioiden ympäristölliset, taloudelliset ja sosiaaliset näkökulmat sekä alueelliset vaikutukset. Suomi katsoo, että EU-tasolla asetettavien tavoitteiden kansalliseen toimeenpanoon tulee jäädä riittävästi kansallista liikkumavaraa.

Suomi korostaa ristikkäisvaikutusten ja koherenssin huomioimista EU:n maaperästrategian ja muiden jo olemassa olevien tai vireillä olevien lainsäädäntöehdotusten välillä. On myös tärkeää tarkastella ehdotuksen taloudellisia ja hallinnollisia vaikutuksia.

Suomi kannattaa kestävien maaperän hoitokäytäntöjen edistämistä ja siihen liittyvää tutkimusta, ja pitää tärkeänä tiedon kokoamista ja vaihtamista jäsenmaiden ja komission kesken.

Pääasiallinen sisältö

Puheenjohtajavaltio Espanjan tausta-asiakirja (12650/23)

Euroopan komissio esitteli 17. marraskuuta 2021 uuden EU:n maaperästrategian. Strategialla pyritään saattamaan kaikki EU:n maaperäekosysteemit kuntoon vuoteen 2050 mennessä. Yksi strategiassa ilmoitettu lippulaivahanke on uusi maaperän terveyttä koskeva laki, jolla puututaan maaperän tilan heikkene-
misen rajat ylittäviin vaikutuksiin ja saavutetaan politiikkojen johdonmukaisuus EU:n ja jäsenvaltioiden tasolla.

Komissio esitti 5. heinäkuuta 2023 ehdotuksen maaperää koskevaksi direktiiviksi osana "elintarvikkeita ja luonnon monimuotoisuutta" koskevaa lainsäädäntöpakettia. Direktiiviehdotuksen pitkän aikavälin tavoitteena on, että koko EU:n maaperä on terveessä kunnossa vuoteen 2050 mennessä maaperästrategian mukaisesti. Tämän kunnianhimoisen tavoitteen saavuttamiseksi ehdotuksessa esitetään yhteinen määritelmä siitä, mikä on terve maaperä, sekä toimenpiteet, jotka koskevat maaperän terveyden seuranta- ja arviointia, maaperän kestävä hoitoa ja pilaantuneiden alueiden kunnostamista.

Direktiiviehdotuksen mukaan jäsenvaltioiden olisi seurattava säännöllisesti maaperän terveyttä ja maanottoa koko alueellaan perustettavilla "maaperäalueilla". Kerättyjen seurantatietojen perusteella jäsenvaltioiden olisi tehtävä vähintään viiden vuoden välein maaperän terveyden arviointi, jotta voidaan päättää tarvittavista kunnostustoimenpiteistä.

Ehdotuksessa pyydetään myös jäsenvaltioita tunnistamaan, tutkimaan, arvioimaan ja korjaamaan pilaantuneet alueet. Pilaantuneet alueet ja mahdollisesti pilaantuneet alueet olisi kirjattava kansalliseen rekisteriin, joka on yleisesti saatavilla verkossa.

Ehdotuksen mukaan jäsenvaltioiden tulee laatia maaperäalueittain neljän vuoden kuluessa direktiivin voimaantulosta maaperän kestävä käytön periaatteiden pohjalta listaus joka sisältää maaperän kestävä käytön menetelmät sekä käytännöt, joiden katsotaan vaikuttavan negatiivisesti maaperän terveyteen ja joita tulisi välttää. Ehdotukseen sisältyy myös velvoite toteuttaa nämä toimenpiteet yhteistoiminnassa muiden EU-säädösten edellyttämien olemassa olevien suunnitelmien, ohjelmien ja tavoitteiden kanssa. Jäsenvaltiot voivat näin ollen päättää sisällyttää tunnistetut käytännöt kansallisiin ja eurooppalaisiin tukimekanismeihin, kuten yhteisen maatalouspolitiikan vapaaehtoisin toimenpiteisiin.

Vaikutusarviointinsa perusteella Euroopan komissio katsoo, että maaperän kestävä käytön varmistaminen ja uudistaminen auttaisivat vahvistamaan Euroopan elintarvikkeiden ja maatalouden resilienssiä. Maaperän terveyden parantaminen olisi olennaista myös katastrofien ehkäisyyn ja hallinnan kannalta, jonka tärkeys on kasvussa sään ääri-ilmiöiden lisääntyessä.

Komission mukaan ehdotus vähentää maaperän huonontumisesta ja sen aiheuttamasta ekosysteemipalvelujen vähentymisestä aiheutuvia kustannuksia. Kustannukset ovat varovaisesti arvioiden noin 50 miljardia euroa vuodessa, ja niistä vastaavat tällä hetkellä laajempi yhteiskunta, erityisesti maanviljelijät ja muut maanomistajat. Maaperän eroosio aiheuttaa EU:ssa 1,25 miljardin euron vuotuisen maatalouden tuottavuuden menetyksen. Kestävien hoitokäytäntöjen yleistäminen ylläpitää tai parantaa maaperän hedelmällisyyttä, tuottavuutta ja satoja sekä voi vähentää kustannuksia ekosysteemipalvelujen ylläpitämisessä.

Komission mukaan viljelijöiden saama tieto maaperän tilasta auttaa toteuttamaan toimia maaperän terveyden parantamiseksi. Jäsenvaltiot voivat auttaa viljelijöitä yksilöimään omiin olosuhteisiinsa sopivimmat käytännöt. Näitä ovat muun muassa kestävien hoitokäytäntöjen määrittäminen, rahoituksen saatavuus kestävä maaperän hoidon tukemiseksi sekä neuvonnan, koulutustoimien ja valmiuksien kehittämisen helppo saatavuus muun muassa Horisontti Eurooppa - ohjelman kautta. Lisäksi viljelijöiden mahdollisuus saada maaperän terveyttä koskeva todistus, joka kehitetään yhteistyössä hiilen poistojen sertifiointia koskevan aloitteen kanssa luoden mahdollisuuksia ja kannusteita maaperän hoitoon.

Ehdotus on erittäin tärkeä unionin maatalousalalle. Siinä vahvistetaan tietyt periaatteet, joita jäsenvaltioiden on noudatettava määriteltäessä kestäviä maaperän hoito- ja uudistustoimenpiteitä, joiden tavoitteena on saavuttaa terve maaperä EU:ssa vuoteen 2050 mennessä, mutta siinä ei määritellä erityisiä hoitokäytäntöjä, joita olisi sovellettava tai jotka olisi kiellettävä. Jäsenvaltioiden olisi sen sijaan mukautettava näitä käytäntöjä kansallisella tasolla ottaen huomioon paikalliset, ilmasto- ja sosioekonomiset erityisolosuhteet, vallitseva maankäyttö ja maaperä sekä olemassa oleva tietämys siitä, mikä on parasta niiden alueella ja viljelijöillä.

Edellä esitetyn perusteella puheenjohtajavaltio pitää hyödyllisenä vaihtaa näkemyksiä ehdotuksesta myös maatalous- ja kalastusneuvostossa.

Puheenjohtaja esittää keskustelua varten seuraavat kysymykset:

1. Mitä haasteita teillä on ehdotetun maaperän terveydentilan seurantakehyksen luomisessa maassanne?
2. Voisitteko kertoa kokemuksia kestävästä maaperänhoidon periaatteiden toteuttamisesta? Miten maanviljelijät voivat hyödyntää tämän direktiivin täytäntöönpanosta saatavaa asiaankuuluvaa maaperää koskevaa tietoa?

Maatalous- ja kalastusneuvoston puheenjohtaja välittää tämän poliittisen keskustelun tulokset ympäristöneuvostolle.

Direktiiviehdotuksen sisältö

Direktiivin tavoitteena on parantaa maaperän tilaa siten, että EU:ssa kaikki maaperät ovat terveitä vuoteen 2050 mennessä. Direktiiviehdotuksella luotaisiin maaperän terveyden tilaa koskevan seurannan puitteet Euroopan unionissa. Seuranta koskisi ehdotuksen mukaan kaikkea maaperää.

Direktiivin toteutusta varten jäsenvaltioiden olisi perustettava maaperäalueet ja määriteltävä näille toimivaltaiset viranomaiset. Maaperäalueiden määrittelyssä voidaan huomioida hallinnolliset rajat ja niiden tulisi ottaa huomioon maaperätyyppi, ilmasto-olosuhteet tai kasvillisuusvyöhyke sekä maankäyttöluokka tai maanpeiteluokka. Jäsenvaltioiden tulisi seurata maaperän tilaa, arvioida sitä säännöllisesti ja raportoida seurannan tuloksista komissiolle. Seurannan järjestäminen toteutettaisiin jäsenvaltioiden toimesta ja kustannuksista vastaisivat jäsenvaltiot. Ehdotuksen mukaan komissio voisi tukea jäsenvaltioita oman seuranta-järjestelmänsä avulla.

Maaperän terveyden tilan seuranta tapahtuisi ehdotukseen sisältyvien kriteereiden ja indikaattoreiden avulla. Seurattavat muuttujat on jaettu kolmeen ryhmään.

-A) muuttujat, joissa EU-tasolla määriteltäviä rajoja/raja-arvoja: Suolaantuminen (sähkönjohtokyky), maaperäeroosio (2 tonnia/ha tai pienempi), orgaanisen hiilen väheneminen g/kg (orgaanisten maa-alueiden osalta ehdotuksessa viitataan ennallistamisasetuksen tavoitteisiin, kivennäismaille on esitetty hiili/saveisuus-suhde 1/13), maaperän tiivistyminen.

-B) muuttujat, joille asetettaisiin jäsenvaltioissa raja-arvot: maaperän fosforin ylijäämä (fosfori mg/kg), maaperän pilaantuminen (sisältäen ehdotukseen sisältyvät raskasmetallit sekä orgaaniset haitta-aineet, jotka määriteltäisiin jäsenvaltioissa), valuma-alueen vedenpidätyskyky.

-C) Muuttujat, joita esitetään ainoastaan seurattavaksi: maaperän tyyppien ylijäämä (typpi mg/kg), happamoituminen (pH), pintamaan tiivistyminen (tilavuuspaino), maaperän monimuotoisuus, maan käyttöönnotto, maaperän sulkeminen.

Direktiivin mukaan maaperä olisi terveessä kunnossa silloin, kun kaikki EU-tasolla määritellyt raja-arvot (A) sekä jäsenvaltioissa määritellyt raja-arvot (B) täyttyvät. Vastaavasti maaperä ei olisi terveessä kunnossa, mikäli yksikin raja-arvo jäisi täyttymättä.

Jäsenvaltioiden tulisi ehdotuksen mukaisesti rakentaa maaperänäytteiden näytteenottoverkko kattavaksi direktiivin liitteessä II määritettyjä periaatteita noudattaen. Jäsenvaltioiden tulisi suorittaa maaperämittaukset ja tulosten laskenta direktiivin liitteessä kuvatuilla menetelmillä. Vaihtoehtoisia menetelmiä voisi käyttää, mikäli ne ovat vertailukelpoisia. Mittausten perusteella jäsenvaltioiden tulisi laatia maaperän tilan arviointi maaperäalueittain ensimmäisen kerran viisi vuotta direktiivin voimaantulon jälkeen ja sen jälkeen joka viides vuosi. Mikäli maaperän tilan arvio osoittaisi, että maaperän terveyden tila on heikentynyt, jäsenvaltion tulisi toteuttaa toimenpiteitä terveyden tilan parantamiseksi ja kestäväen maankäytön edistämiseksi mutta toimenpiteiden tarkempi määrittely olisi jäsenvaltioiden vastuulla.

Maaperäalueittain tulisi neljän vuoden kuluessa direktiivin voimaantulosta liitteen III maaperän kestäväen käytön periaatteiden pohjalta laatia listaus, joka sisältää maaperän terveyteen positiivisesti vaikuttavat käytännöt, joita tulisi suosia sekä käytännöt, joiden katsotaan vaikuttavan negatiivisesti maaperän terveyteen ja joita tulisi välttää. Nämä positiivisesti vaikuttavat käytännöt tulisi ottaa asteittain käyttöön ja negatiivisesti vaikuttavista asteittain luopua kaikessa maaperään liittyvässä toiminnassa. Maaperäalueittain tulisi viestiä kestäväen käytön hyödyistä ja tarpeesta; edistää tutkimusta ja kokonaisvaltaisten menetelmien käyttöönottoa; pitää yllä ajantasaista listausta rahoitusmahdollisuuksista; mahdollistaa pääsy puolueettoman ja riippumattoman neuvonnan piiriin. Ehdotukseen ei sisälly erillistä toimenpidesuunnitelmaa tai -ohjelmaa, sen sijaan ehdotuksen liitteessä IV kuvattuja ohjelmia ja suunnitelmia tulisi hyödyntää. Direktiiviehdotukseen sisältyy myös ehdotus maaperän terveyttä koskevasta maanomistajille vapaaehtoisesta todistuksesta, joka jäsenvaltioiden tulisi laatia. Jäsenvaltioiden tulisi kehittää järjestelmä vapaaehtoisen maaperän terveystodistuksen käyttöönottamiseksi.

Direktiiviehdotuksessa esitetään myös periaatteita direktiivin määritelmän mukaiselle maan käyttöönotolle. Jäsenvaltioiden tulisi pyrkiä varmistamaan, että seuraavat periaatteet huomioidaan maan käyttöönotossa: minimoidaan maan käyttöönotto mahdollisuuksien mukaan; määritellään alueita, joilla ekosysteemipalveluiden häviäminen pyritään minimoimaan; otetaan maata käyttöön siten, että vaikutukset maaperään minimoidaan. Kompensoidaan mahdollisuuksien mukaan maaperän ekosysteemipalvelujen heikkenemistä.

Direktiiviehdotus sisältää myös pilaantuneita alueita koskevia säädöksiä. Pilaantuneiden alueiden tunnistus ja arviointi toteutettaisiin riskiperusteisesti. Jäsenvaltioiden tulisi pyrkiä vähentämään pilaantuneita alueita koskevia riskejä. Ehdotukseen sisältyy julkinen rekisteri pilaantuneista alueista.

Esityksessä komissiolle annetaan valtuutus antaa delegoituja säädöksiä liitteen II metodologioiden mukauttamiseksi huomioimaan tieteellinen ja tekninen kehitys, liitteen III kestävien maan käytön periaatteiden mukauttamiseksi huomioimaan

tieteellinen ja tekninen kehitys, liitteiden V ja VI riskien hallinta- ja arviointitoimien listan mukauttaminen huomioimaan tieteellinen ja tekninen kehitys.

Ehdotuksen mukaisesti komissio arvioisi direktiiviä kuusi vuotta sen voimaan tuloon jälkeen. Arvioinnissa tarkasteltaisiin etenemistä kohti direktiivin tavoitteita ja tarvetta laajentaa sitä tarkempien vaatimusten asettamiseksi, jotta varmistetaan, että ei terveet maaperät kunnostetaan ja kaikki maaperät ovat terveitä vuonna 2050.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 192 artikla 1 kohta

Ehdotus käsitellään tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä Euroopan parlamentin kanssa.

Neuvostossa päätökset tehdään määränemmistöllä.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Euroopan parlamentissa ehdotuksen käsittelystä vastaa ympäristön, kansanterveyden ja elintarvikkeiden turvallisuuden valiokunta (ENVI).

Ainakin Euroopan parlamentin maatalouden ja maaseudun kehittämisen valiokunta (AGRI) antaa asiasta lausunnon. Lopullinen päätös lausuntojen ja toimivaltuuksien jaosta tehdään syksyn kuluessa.

ENVI-valiokunta keskusteli yleisesti elintarvike - ja biodiversiteettipaketista komission kanssa 6. heinäkuuta 2023

Kansallinen valmistelu

EU18-jaosto (maatalous ja elintarvikkeet) 7.9.2023 ja 12.9.2023

Komission ehdotus esiteltiin ympäristöjaoston (EU23), maatalous- ja elintarvikejaoston (EU18) sekä metsäjaoston (EU14) yhteiskokouksessa 16.8.2023.
EU-ministerivaliokunta 15.9.2023

Eduskuntakäsittely

U-kirjelmää valmistellaan.

Suuri valiokunta 15.9.2023

Maaperästrategiaa koskevia kantoja on kuvattu 25.2.2022 annetussa E-kirjeessä E 16/2022 vp. Maa- ja metsätalousvaliokunta antoi asiasta lausunnon MmVL 10/2022 vp. Ympäristövaliokunta antoi asiasta lausunnon YmVL 18/2022 vp.

Ennakkovaikuttamiskantoja komission maaperädirektiiviehdotukseen on kuvattu 12.12 annetussa E-kirjeessä E 128/2022vp. Maa- ja metsätalousvaliokunta antoi asiasta lausunnon MmVL 36/2022 vp. Ympäristövaliokunta antoi asiasta lausunnon 48/2022 vp.

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Vaikutuksia kansalliseen lainsäädäntöön selvitetään osana U-kirjelmän valmistelua.

Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 18 §:n 10 kohdan mukaan luonnon- ja ympäristönsuojelua koskevat asiat kuuluvat Ahvenanmaan maakunnan lainsäädäntövaltaan.

Taloudelliset vaikutukset

Taloudellisia vaikutuksia selvitetään tarkemmin osana U-kirjelmän valmistelua. Komission arvion mukaan merkittävimmät kustannukset liittyisivät ehdotetun maaperäseurannan ja maaperän tilan arvioinnin toteuttamiseen. Merkittävimmät hyödyt toteutuvat useimmiten pitkällä aikajänteellä ja riippuisivat toteutetuista kansallisista toimista. Hyödyt liittyisivät kestävien maaperän käytäntöjen johdosta parantuneeseen maaperän tilaan.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Asiakirjat

COM(2023) 416 final

Puheenjohtajan tausta-asiakirja 12650/23

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Neuvotteleva virkamies Paula Perälä, YM, puh. 0295 250 224, paula.perala@gov.fi

Neuvotteleva virkamies Jaakko Nippala, MMM, puh. 0295 162 119, jaakko.nippala@gov.fi

VAHVA-tunnus

EU/1517/2022

Napsauta tähän ja kirjoita kukin tunnus omalle rivilleen

Liitteet Napsauta tähän ja kirjoita liitteet

Viite Napsauta tähän ja kirjoita viite

Maa- ja metsätalousministeriö

Perusmuistio

EU/69/2023-MMM-169

Schulman Markus

8.9.2023

Kauppaan liittyvät maatalouskysymykset - maatalous- ja kalastusneuvoston keskustelu

Kokous

Maatalous- ja kalastusneuvoston 18.9.2023

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Maatalous- ja kalastusneuvosto keskustelee 18.9.2023 kauppaan liittyvistä maatalouskysymyksistä. Maatalouden erityiskomitea 11.9.2023 valmistelee kokouksessaan keskustelua.

Suomen kanta

Suomi tukee komissiota meneillään olevien kauppasopimusneuvotteluprosessien pikaisessa loppuun saattamisessa. Olemassa olevia sopimuksia tulisi hyödyntää mahdollisimman hyvin ja laajasti toimeenpanon ja aktiivisten vienninedistämistoimien kautta. On tärkeää, että sopimusten vaikutuksia omaan tuotantoon seurataan aktiivisesti, ja että kumulatiivisia vaikutuksia arvioiva selvitys päivitetään.

Kaupalla ja kotimaisella tuotannolla on molemmilla tärkeä rooli ruokaturvan takaamisessa. Kaupalla on myös keskeinen rooli siinä, miten pystymme luomaan ympäristöllisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestäväen ruokajärjestelmän niin EU:n sisällä kuin globaalisti. Toimia, joilla vaikutetaan EU:n terveys- ja ympäristöstandardien soveltamiseen tuontituotteille tulisi arvioida tapauskohtaisesti.

Pääasiallinen sisältö

Puheenjohtajavaltio Espanja ei ole toimittanut perusmuistiota laadittaessa tausta-asiakirjaa.

WTO:n maatalousneuvottelut

Seuraava Maailman kauppajärjestön (WTO:n) ministerikokous järjestetään Yhdistyneissä arabimiraateissa 26.-29.2.2024 ja kokoukseen tähtäävä valmistelutyö on käynnissä. Maatalouskaupan vapauttamisesta ei edellisessä ministerikokouksessa saavutettu merkittävää tulosta, ja kokonaisuudesta onkin jälleen muodostumassa keskeinen neuvotteluaihe.

Neuvotteluelimenä toimiva maatalouskomitean erityisistunto kokoontui viimeksi heinäkuussa Turkin suurlähettiläs Alparslan Acarsoy johdolla. Kokouksessa keskityttiin erityisesti sisäiseen tukeen ja kehittyvien maiden varastointiohjelmiin ruokaturvan tarkoitukseen. Keskustelun pohjana olivat jäsenten ehdotukset ja puheenjohtajan jäsentely. Seuraavan kerran erityisistunto kokoontuu 25.-26.9.2023.

Ruokaturva on kriisin myötä noussut neuvottelujen keskeiseksi kysymykseksi, mutta käsitykset siitä, miten ruokaturvakysymykset tulisi huomioida kauppasäännöissä vaihtelevat voimakkaasti. Uusia painotuksia ovat myös ympäristöllinen kestävyys ja läpinäkyvyys, mutta keskeiset vuosia säilyneet erimielisyydet tuista, markkinoillepääsystä ja vientikilpailusta ovat oleellisilta osin ennallaan ja kytkeytyvät vahvasti niin ruokaturvaan kuin muihin uudempiin kysymyksiin. Perinteisistä kolmesta pilarista suurimmat odotukset kohdistuvat kauppaa vääristävään tukeen, mutta merkittäviä tuloksia ei liene odotettavissa.

Kesän 2022 ministerikokouksen tuloksena syntyneeseen ruokaturvan heikentymistä koskevaan julkilausumaan sisältyi vähiten kehittyneiden ja nettoruoantuojakehitysmaiden haasteita koskevan työohjelman käynnistäminen WTO:n säännöllisessä maatalouskomiteassa. Ruokaturvaa koskevia teemoja on käsitelty sitä varten perustetussa työryhmässä. Työssä pyritään saavuttamaan yhteisymmärrys suosituksista marraskuussa 2023.

Kesän 2022 ministerikokouksessa hyväksyttiin myös erillinen terveys- ja kasvinsuojelutoimia (SPS) koskeva ministerijulistus, jossa nostetaan esille mm. SPS-sopimuksen merkitystä ja tulevaisuuden haasteita. Julistukseen sisältyi sopimuksen toimeenpanoon liittyviä haasteita tarkasteleva ohjelma, jonka työ on käynnissä. Työohjelman tarkoitus ei kuitenkaan ole sopimuksen muuttaminen. EU on halunnut painottaa uusia haasteita ja pitää esillä mm. kestäviä ruokajärjestelmiä ja yhteinen terveys –lähestymistapaa (One Health). Työstä laaditaan raportti seuraavalle ministerikokoukselle.

EU:n ja Uuden-Seelannin välinen vapaakauppasopimus

EU:n ja Uuden-Seelannin väliset neuvottelut vapaakauppasopimuksesta saatiin päätökseen kesäkuun lopulla 2022. Voimaan tullessaan sopimus poistaa tullit kaikelta EU:n maatalousvienniltä Uuteen-Seelantiin. EU:n tuonnissa herkkien tuotteiden, kuten naudanlihan, lampaanlihan, juuston, voin ja maitojauheen markkinoillepääsy toteutetaan avaamalla tullikiintiöitä Uudesta-Seelannista peräisin oleville tuotteille. Sopimus sisältää kestäviä ruokajärjestelmiä ja eläinten hyvinvointia koskevan kappaleen, jolla edistetään yhteistyötä maiden välillä. Heinäkuussa neuvosto teki päätöksen sopimuksen allekirjoittamisesta.

EU:n ja Australian väliset vapaakauppaneuvottelut

Neuvottelut osapuolten välillä ovat käynnissä ja tulossa loppuvaiheeseen. Komission tavoitteena oli päättää neuvottelut heinäkuun loppuun mennessä, mutta neuvottelut ovat

viivästyneet. Useimmista tulinimikkeistä on saavutettu jo yksimielisyys, mutta neuvottelu- ja tullaan käymään sellaisten EU:lle herkempien tuotteiden osalta, joissa Australialla on offensiivisiä intressejä. Erityisesti neuvottelujen kohteena ovat vielä tariffikiintiöt naudanhalle, lampaanlihalle, sokerille, riisille ja joillekin maitotuotteille. Australian juustoille myöntämä markkinoillepääsy on myös ollut neuvottelujen kohteena.

Muut kauppasopimukset ja autonomiset toimet

Auttaakseen sodan runtelemaa Ukrainaa vakauttamaan paremmin talouttaan, EU myönsi Ukrainalle kesäkuussa 2022 yksipuolisia, määräaikaista tullietuuksia (autonomous trade measures, ATMs) vuodeksi. Etuuksilla poistettiin EU-Ukraina-assosiaatiosopimuksen mukaiset tuontitullit sekä keskeytettiin Ukrainasta peräisin olevalle teräkselle asetetut polkumyyni- ja suojoitoimitullit. EU:n yksipuolisia tullietuuksia Ukrainalle jatkettiin vuodelle kesäkuussa 2023. Tullietuudet koskevat vain maataloustuotteita, koska teollisuustuotteiden tullivapaus assosiaatiosopimuksen mukaisesti on ollut voimassa vuoden 2023 alusta lähtien.

Toukokuussa 2023 komissio antoi toimeenpanoasetuksen Ukrainasta peräisin olevia tiettyjä tuotteita (vehnä, maissi, rapsi, auringonkukansiemenet) koskevien suojoitoimenpiteiden käyttöönotosta, jolla tuotteiden markkinoillepääsyä Bulgariaan, Unkariin, Puolaan, Romaniaan ja Slovakiaan rajoitettiin siten, että ainoastaan kauttakulku muuhun Eurooppaan on sallittu. Asetusta pidennettiin kesäkuussa, ja se on voimassa 15.9. saakka. Asetuksen antamisen taustalla on ko. Ukrainan naapurimaiden markkinoille aiheutuneet häiriöt ukrainalaisten maataloustuotteiden vuoksi. Asetusta edelsivät viiden jäsenvaltion yksipuoliset, EU-säännösten vastaiset, tuontikiellot. Kieltoja asettaneet maat ovat uhanneet palauttaa yksipuoliset toimet, ellei tuonnin rajoituksia EU-tasolla jatketa.

Neuvottelut vapaakauppasopimuksista jatkuvat vaikeina Indonesian ja Intian kanssa. Thaimaan lähes kymmenen vuotta keskeytyksessä olleet neuvottelut ovat alkamassa uudelleen Thaimaan palattua takaisin siviilihallintoon. Nopeita tuloksia ei kuitenkaan liene odotettavissa. Vuosia keskeytettynä olleita vapaakauppasopimusneuvotteluja suunnitellaan aloitettavaksi myös Malesian ja Filippiinien kanssa.

EU:n ja MERCOSUR-ryhmän välillä saavutettiin poliittinen yhteisymmärrys vapaakauppasopimuksesta jo kesällä 2019, mutta sopimuksen hyväksyminen ei ole edennyt. Komissio on laatinut ehdotuksen sopimukseen liittyväksi kestävästä kehityksestä koskevaksi juridiseksi lisäinstrumentiksi, joka voisi edistää sopimuksen hyväksyttävyyttä EU:ssa. MERCOSUR-ryhmä ei ole vielä vastannut komission ehdotukseen.

EU:n ja Chilen välisen sopimuksen päivittämisestä osapuolet pääsivät sopuun vuoden 2022 lopulla. Sopimus sisältää markkinoillepääsyn parannuksia maataloustuotteille. Sopimus, josta on erotettu väliaikainen kauppasopimus, on viimeisteltävänä.

Helmikuun lopulla 2023 EU ja Yhdistynyt kuningaskunta (UK) saavuttivat periaatteellisen sovun Pohjois-Irlannin protokollan soveltamisesta. Heinäkuun lopulla UK päätti siirtää EU-tuonnin osalta tiettyjen tullimenettelyjen käyttöönottoa.

Useat EU:n jäsenvaltiot ovat toistuvasti pyytäneet komissiota päivittämään kauppasopimusten kumulatiivisia vaikutuksia maataloudelle analysoivan vuonna 2021 valmistuneen Euroopan komission yhteisen tutkimuskeskuksen (JRC) tutkimuksen. Päivitys valmistunee loppuvuonna 2023.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

-

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

Maatalous- ja elintarvikejaosto (EU18) 7.9.2023 ja 12.9.2023

EU-ministerivaliokunta 15.9.2023

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 15.9.2023

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

-

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

-

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Neuvotteleva virkamies Markus Schulman, MMM/RO/EUKA, puh. 029 516 2475,
markus.schulman@gov.fi

VAHVA-tunnus

EU/69/2023

Liitteet -

Viite -

Maa- ja metsätalousministeriö

Perusmuistio

EU/69/2023-MMM-170

Selkänaho Marianne

8.9.2023

Pitkän aikavälin maaseutuvisio: EU:n maaseutualueiden tulevaisuus - maatalous- ja kalastusneuvoston keskustelu

Kokous

Maatalous- ja kalastusneuvosto 18.9.2023

Eduskuntatunnus

E 95/2021 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio antoi tiedonannon EU:n pitkän aikavälin maaseutuvisiosta (COM(2021) 345 final) 30.6.2021.

Slovenian puheenjohtajakauden epävirallisen maatalousministerikokouksen 5.-7.9.2021 aihe ”Keskustelun vahvistaminen kaupunki- ja maaseutualueiden välillä” (”Strengthening the dialogue between urban and rural areas”) perustui pitkälti komission maaseutuvisioon. Neuvosto ei laatinut Slovenian johdolla neuvoston päätelmiä aiheesta.

Puheenjohtajavaltio Espanja on todennut aikovansa laatia maaseutuvisiosta neuvoston päätelmät.

Puheenjohtajavaltio Espanja järjestää korkean tason konferenssin aiheesta Espanjassa 27.-29.9.2023.

Maatalous- ja kalastusneuvosto keskustelee aiheesta 18.9.2023. Maatalouden erityiskomitea keskustelee aiheesta 11.9.2023.

Suomen kanta

Suomen kanta perustuu 2.9.2021 annettuun E-kirjeeseen E 95/2021 vp ”Komission tiedonanto EU:n pitkän aikavälin maaseutuvisiosta - Vahvat, verkottuneet, selviytymiskykyiset ja vauraat maaseutualueet”.

Suomi pitää tervetulleena ja erittäin kannatettavana komission tiedonantoa EU:n pitkän aikavälin maaseutuvisiosta. Suomi pitää tärkeänä, että maaseutualueiden kehittäminen on korkealla EU:n agendalla ja näkee komission tapaan maaseutualueet aktiivisina toimijoina EU:n vihreässä ja digitaalisessa siirtymässä.

Suomi katsoi, että valmistuessaan EU:n pitkän aikavälin maaseutuvisio oli tasapainoinen ja kattava sekä siihen sisältyvä maaseutusopimus ja maaseutua koskeva EU:n toimintasuunnitelma ovat kannatettavia. Suomi korostaa, että vision toimeenpanossa tulee varmistaa toimenpiteiden tarkoituksenmukaisuus, johdonmukaisuus, kokonaisuuden osien yhdensuuntaisuus sekä välttää päällekkäisyyttä ja perusteetonta hallinnollista taakkaa.

Suomi korostaa, että sekä maaseutuvisio toimeenpanossa että yleisesti maaseutualueiden kehittämisessä on huomioitava jäsenvaltioiden olemassa olevat hyvät toimintamallit.

Suomi pitää maaseutualueiden kehityksen kannalta välttämättömänä, että digitaaliset yhteydet ja maaseutualueiden saavutettavuus saadaan kuntoon.

Suomi näkee komission tavoin, että maaseutualueiden menestymisen kannalta on tärkeää pitää erilaiset maaseutualueet, ml. kaikki maaseudun asukkaat ja toimijat, mukana ja kannustaa niitä kehittymään edelleen. Suomi korostaa erityisesti kokonaiskestävyyttä maaseutualueiden selviytymiskyvyn edistämässä.

Suomi katsoo, että maa- ja metsätalous ja kalatalous ovat merkittäviä elinkeinoja maaseutualueilla, mutta olemassa oleva kehitys huomioiden Suomi pitää tärkeänä myös muiden maaseutuelinkeinojen monipuolistamista ja uudistamista.

Suomi kannattaa komission ehdotusta maaseutuvaikutusten arvioinnin käyttöönottamisesta. Maaseutuvaikutusten arviointia on edistetty Suomessa jo useiden vuosien ajan ja Suomi pitää erittäin tervetulleena sen valtavirtaistamista Euroopan tasolla.

Suomi pitää tärkeänä, että EU:n maaseudun seurantakeskuksen toiminnassa huomioidaan olemassa olevat Euroopan maaseutuverkoston hyvät toimintatavat. Suomi katsoo, että seurantakeskuksen toiminta ei saa johtaa merkittäviin uusiin tiedonkeruuvaihtoihin eikä epätarkoituksenmukaiseen hallinnolliseen taakkaan. Olemassa olevaa hallintoa ja tiedonkeruukanavia tulee voida hyödyntää toimeenpanossa mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti.

Pääasiallinen sisältö

Puheenjohtajavaltio Espanjan tausta-asiakirja 12616/23

Puheenjohtajavaltio Espanja on toimittanut maatalouden erityiskomitean 11.9.2023 keskustelua varten tausta-asiakirjan 12616/23.

Espanjan mukaan maaseutualueet ovat tärkeitä EU:n kestävyystavoitteiden saavuttamisen kannalta, ja niillä on erityisen tärkeä rooli ruoantuotannon ja luonnonvarojen kestävä käytön kannalta. Maaseutualueet ovat koko EU:n hyvinvoinnin, resilienssin ja talouden kannalta keskeisessä asemassa.

Tausta-asiakirjassa todetaan, että EU:n maaseutualueet kohtaavat ainutlaatuisia haasteita, esimerkiksi ikääntyvän väestön, heikon infrastruktuurin, sekä palveluiden vaikeaan saatavuuteen liittyviä ongelmia. Nämä alueet ovat kuitenkin aktiivisia osia vihreässä ja digitaalisessa siirtymässä ja siirtymät voivat myös olla apuna parantamassa maaseudunväestön yhtenäisyyttä.

Espanja käy läpi tausta-asiakirjassa maaseutuvisiion sisällön pääkohtia. Espanja mm. nostaa esiin, että haasteiden ratkaisemiseksi maaseutuvisiossa korostetaan, että kestävä maaseudun tueksi tarvitaan sopivaa lainsäädäntöä. Yksi esimerkki lainsäädännöstä on EU:n yhteinen maatalouspolitiikka (YMP), joka edistää älykästä, kriisinkestävää ja monipuolista maatalousalaa, vahvistaen ympäristönhoitoa ja ilmastotoimia, ja tukien maaseutualueiden sosioekonomista rakennetta.

Tausta-asiakirjassa todetaan, että maaseutualueet kuitenkin eroavat toisistaan merkittävästi, ja vaativat siksi kohdennettuja ratkaisuja, joissa tietyn alueen tarpeet ja vahvuudet otetaan huomioon. Tärkeää maaseutualueille on myös osallistava hallinto politiikansuunnittelussa ja päätöksenteossa, johon paikalliset toimijat ja kansalaisjärjestöt pääsevät osallistumaan.

Joulukuussa 2021 käynnistettiin maaseutusopimuksen yhteisö, jossa eri sidosryhmiäkutsuttiin pohtimaan yhdessä EU:n maaseutusopimuksen kehittämistä. Kesäkuussa 2022 järjestettiin maaseutusopimus-konferenssi, jossa oli mukana yli 450 osallistujaa. Komissio on luonut myös maaseutusopimuksen koordinaatioryhmän, joka tapasi ensimmäisen kerran kesäkuussa 2023. EU:n komissio on myös luonut virtuaalisen maaseutusopimuksen yhteisöalustan, josta löytyy kaikki maaseutusopimukseen liittyvä informaatio.

Viimeisen kahden vuoden aikana eri EU:n toimielimissä on käyty monia keskusteluja, joissa on otettu kantaa pitkän aikavälin maaseutuvisioon. Espanja toteaa, että kaksi vuotta pitkän aikavälin maaseutuvisiion hyväksymisen jälkeen on siis aiheellista arvioida nykytilannetta, etenkin pandemian ja Ukrainan sodan jälkeen.

Espanja toteaa, että sen tavoitteena on saada aikaan neuvoston päätelmät puheenjohtajakautensa aikana. Päätelmillä voidaan antaa strategista poliittista ohjausta pitkän aikavälin maaseutuvisiolle, arvioida sen etenemistä ja hahmotella mahdollisia kohdennettuja toimia tulevaisuudessa.

Lisäksi komission on tarkoitus julkaista vuoden 2024 ensimmäisellä neljänneksellä raportti EU:n maaseudun toimintasuunnitelmasta. Raportti ja neuvoston päätelmät yhdessä edesauttavat maaseutuvisiion kohdennettua ja tehokasta toimeenpanoa tulevaisuudessa.

Espanja esittää maatalous- ja kalastusneuvostoa 18.9.2023 varten ministereille seuraavat kaksi kysymystä:

1. Mitkä toimet ja toimenpiteet, eurooppalaisella, kansallisella ja alueellisella tasolla, ovat mielestänne parhaita EU:n pitkän aikavälin maaseutuvisiion yhteisten ja strategis-tentavoitteiden saavuttamiseksi?
2. Miten nykyisiä maaseutualueiden julkisia tukijärjestelmiä voitaisiin tehostaa niiden koordinoinnin, vastavuoroisuuden ja asianmukaisten vaikutusten varmistamiseksi?

Komission tiedonanto EU:n pitkän aikavälin maaseutuvisiosta

Euroopan komission puheenjohtaja Ursula von der Leyen on todennut, että komissio kehittää maaseutualueille pitkän aikavälin vision, jotta alueet voivat hyödyntää potentiaaliaan parhaalla mahdollisella tavalla ja löytää omat ainutlaatuiset asiat, väestörakenteenmuutoksesta laajakaistayhteyksien saatavuuteen, huomioiden köyhyysriski ja palvelujen rajoitettu saatavuus. Tämä olisi tehtävä tiiviissä yhteistyössä maaseudulla asuvien ihmisten sekä paikallis- ja alueviranomaisten kanssa.

Komissio antoi kesäkuun lopussa 2021 tiedonannon Euroopan maaseutualuiden pitkänaikavälin visiosta, jossa on tunnistettu maaseutualueiden kohtaamat haasteet ja huolenaiheet sekä korostettu joitakin lupaavimpia mahdollisuuksia, joita näillä alueilla on. Ennakoinnin ja kansalaisten ja muiden maaseutualueiden toimijoiden kanssa käytyjen laajojen kuulemisten perusteella tiedonannossa ehdotetaan maaseutusopimusta ja maaseutua koskevaa EU:n toimintasuunnitelmaa, joiden tarkoituksena on tehdä EU:n maaseutualueista vahvempia, verkottuneempia, selviytymiskykyisempiä ja vauraampia.

Komission tiedonannossa kuvataan maaseutualueiden nykytila sekä kerrotaan maaseutualueiden haasteista, trendeistä ja mahdollisuuksista. Tiedonannon ydin on maaseutuvisio vuoteen 2040. Tiedonannossa esitetään myös EU:n maaseutualueiden toimintasuunnitelma (engl. EU rural action plan) ja siihen kuuluvat lippulaiva-aloitteet, joiden avulla vision toteutumista tullaan seuraamaan.

EU:n maaseutualueiden nykytila

Euroopan maaseutualueilla asuu pysyvästi 137 miljoonaa ihmistä, ja maaseutualueet kattavat 80 % EU:n alueesta. Nämä alueet tuottavat korkealaatuisia elintarvikkeita ja muita tärkeitä hyödykkeitä. Maaseutualueilla on tärkeä rooli luonnonvarojen hoidon varmistamisessa ja ilmastonmuutoksen hillitsemisessä ja siihen sopeutumisessa ja ratkaiseva rooli siirtymisessä vihreään ja kestävään Eurooppaan. Erityisesti sosioekonomiset tekijät myötävaikuttavat tähän.

Työmahdollisuuksien keskittyminen kaupunkialueille on johtanut työvoiman poismuuttamiseen ja tällä on negatiivinen vaikutus väestörakenteeseen etenkin syrjäisillä maaseutualueilla. Keskittyminen on aiheuttanut noidankehän, jossa peruspalvelujen saatavuus vähenee ja digitaalinen kuilu kasvaa.

Näistä haasteista huolimatta maaseudulla on monia mahdollisuuksia. Näihin kuuluvat maaseutualueiden rooli tasapainoisen aluekehityksen varmistamisessa, ruuantuottaminen, ilmastonmuutoksen hillitseminen ja siihen sopeutuminen, vaihtoehtojen löytäminen fossiilisille polttoaineille ja materiaaleille sekä bio- ja kiertotalouden kehittäminen ja sen myötä toimeentulon ja työpaikkojen syntyminen. Monet ekosysteemipalvelut ovat riippuvaisia maaseudusta ja syntyvät maaseudulla. Komissio nostaa maaseutualueiden mahdollisuuksiksi myös entistä laadukkaampien, kestävämpien ja terveellisempien elintarvikkeiden, myös luomutuotteiden kasvavan kysynnän sekä laadukkaan matkailun laajeman tarjonnan. Tässä yhteydessä komissio nostaa esiin myös ns. bioalueet eli maantieteelliset alueet, joilla viljelijät, alueen asukkaat, matkanjärjestäjät, yhdistykset ja viranomaiset sopivat paikallisten resurssien kestävästä hallinnoimisesta luonnonmukaisen tuotannon periaatteiden ja käytäntöjen mukaisesti.

Lisäksi, covid-19-kriisi voi tuoda yhteiskuntaan merkittäviä muutoksia, joista maaseutualueet voisivat hyötyä. Esimerkkinä etätöiden yleistyminen ja muut uudet toiminnan ja työn teon tavat. Jatkoimet Euroopan tasolla tukevat maaseudun toimintaa ja asukkaat hyötyvät tulevista mahdollisuuksista. Tarkoitus on varmistaa, että maaseudun asukkaita ei "jätetä". EU:n kansalaisten osallistumisen varmistaminen on erityisen tärkeää EU:n elpymissuunnitelman yhteydessä.

Maaseutuvisio vuoteen 2040

Visiossa on identifioitu EU:n maaseutualueiden haasteita ja mahdollisuuksia. Visio perustuu ennakointiin (foresight) sekä laajaan kansalaisten ja maaseutualueiden toimijoiden kanssa käytyyn konsultaation, johon osallistui myös suomalaisia toimijoita.

Visiossa kuvataan maaseutualueiden kehityssuuntia, haasteita ja mahdollisuuksia mm. vihreässä siirtymässä. Lisäksi visiossa yksilöidään toiminta-aloja, joilla tähdätään vahvempiin, verkottuneisiin, selviytymiskykyisiin ja vauraampiin maaseutualueisiin ja -yhteisöihin.

Visio ja toimintasuunnitelma koostuvat neljästä toiminta-alueesta, joita lippulaiva-aloitteet tukevat ja mahdollistavat:

1) Vahvemmat maaseutualueet – ml. vaikutusvaltaiset ja elinvoimaiset yhteisöt, parempipalveluiden saatavuus sekä sosiaaliset innovaatiot

Maaseutualueiden pitäisi olla vaikutusvaltaisten ja elinvoimaisten paikallisyhteisöjen koti. Osallistava politiikka- ja päätöksentekoprosessi ovat avainasemassa räätälöityjen, paikkanaan perustuvien ja integroitujen poliittisten ratkaisujen ja investointien kehittämisessä. Mukana prosessissa tulee olla laaja joukko sidosryhmiä ja verkostoja sekä kaikki hallinnon tasot.

Palvelujen tarjontaan ja saavutettavuuteen olisi kehitettävä innovatiivisia ratkaisuja, joissa hyödynnetään mahdollisimman paljon digitaalisten työkalujen tarjoamia mahdollisuuksia ja kannustetaan voimakkaasti sosiaalisiin innovaatioihin.

2) Maaseutualueiden yhteydet – ml. paremmat digitaaliset yhteydet, liikenteen parantaminen ja uudet liikkumisen muodot

Maaseutualueiden tulevaisuuden kehitys riippuu siitä, miten hyvin ne ovat yhteyksissä toisiinsa sekä kaupunkeihin. Tämä lisää niiden saavutettavuutta ja parantaa paikallisten yhteisöjen pääsyä laajempaan palveluvalikoimaan.

Digitaalisten infrastruktuurien eli laajakaistayhteyksien parantaminen sekä julkisen liikenteen palvelujen ja yhteyksien ylläpitäminen tai parantaminen ovat olennaisia, jotta voidaan varmistaa paremmat yhteydet maaseutualueille.

3) Selviytymiskykyiset maaseutualueet, jotka edistävät hyvinvointia - ml. ympäristöresilienssi, ilmastotoimet ja sosiaalinen selviytymiskyky

Maaseutualueet voivat olla ja niiden pitäisi olla keskeisessä asemassa Euroopan vihreän kehityksen ohjelman toimeenpanossa. Luonnonvarojen säilyttäminen, maisemien, myös kulttuuristen ennallistaminen, maanviljelyn viherryttäminen ja toimitusketjujen lyhentäminen tekevät maaseutualueista kestävämpiä ilmastonmuutokselle, luonnonmullisuuksille ja talouskriiseille.

Maaseutualueilla on ekosysteemejä suojaavien palvelujen ja hiilineutraaliuden ratkaisujen tarjoajina keskeinen rooli kestävässä bio- ja kiertotaloudessa. Komissio toteaa visiossa, että biotalous on yksi EU:n suurimmista aloista. Komission mukaan biotalous voimauttaa EU:ta nopeuttamaan siirtymistä kiertotalouteen ja vähähiiliseen talouteen, minkä lisäksi se edistää EU:n elintarvikealan ja maaseutualueiden teollisen perustan nykyaikaistamista ja vahvistamista. Kestävä bio- ja kiertotalous luo uusia ja monimuotoisempia arvoketjuja sekä vihreämpiä ja kustannustehokkaampia prosesseja niin, että samalla suojellaan luonnon monimuotoisuutta ja ympäristöä.

Visiossa todetaan myös, että maaseutualueiden sosiaalisen selviytymiskyvyn parantaminen edellyttää yhteiskuntien taitojen ja monimuotoisuuden täysimittaista hyödyntämistä. Kaikkien olisi voitava päästä uudelleen- ja täydennyskoulutukseen, mikä avaa mahdollisuuden laadukkaisiin työpaikkoihin ja mahdollisuuksiin.

4) Vauraat maaseutualueet – ml. taloudellisen toiminnan monipuolistaminen, maatalouselintarviketoiminta ja maatilamatkailu

Maaseutualueet voivat tulla vauraammiksi monipuolistamalla taloudellista toimintaansa uusille aloille, joilla on myönteisiä vaikutuksia työllisyyteen, ja parantamalla maatalouden ja maatalouselintarvikkeiden lisäarvoa.

Taloudellisen toiminnan monipuolistamisen olisi perustuttava kestäviin paikallisiin talousstrategioihin, mukaan lukien toimet, jotka houkuttelevat yrityksiä ja lisäävät digitaalista lukutaitoa. Näin pystytään säilyttämään ja tuottamaan lisäarvoa maaseudulla ja maataloudessa. Komission mukaan maa- ja metsätalouden sekä kalastuksen on säilytettävä tärkeä taloudellinen asemansa. Visiossa korostetaan myös lyhyitä toimitusketjuja ja tuotajaorganisaatioiden roolia.

Maaseutusopimus

Komissio laati vuoden 2021 loppuun mennessä yhdessä sidosryhmien kanssa ja olemalla yhteydessä EU:n alueiden komiteaan maaseutusopimuksen, jonka avulla tarkastellaan maaseutuvision tavoitteiden saavuttamista. Tässä prosessissa käsitellään maaseutukysymyksiä erityisissä tapahtumissa, myös EU:n yhteisen maatalouspolitiikan puitteissa toimivissa verkostoissa sekä muissa EU:n koheesiopolitiikan rahastojen puitteissa toimivissa nykyisissä verkostoissa. Komissio aikoo myös osallistua Euroopan maaseutuparlamentin toimintaan, joka voi toimia vision toimeenpanoa koskevana vaihdon foorumina.

Tiedonannossa kuvataan maaseutusopimusta ja maaseutua koskevaa EU:n toimintasuunnitelmaa, joilla toteutettaisiin tiedonannossa ehdotetun vision mukaisia yhteisiä tavoitteita. Maaseutusopimuksella tarjotaan yhteinen kehys monenlaisten toimijoiden sitoutumiselle ja yhteistyölle EU:n tasolla sekä kansallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla.

Maaseutusopimus tulee toimimaan yhteisenä viitekehyksenä maaseutuvision toteutuksessa. Tiedonannossa todetaan, että vision neljä toiminta-alueita kiteyttävät maaseutuyhteisöjen ja maaseudun sidosryhmien yhteiset tavoitteet, jotta maaseutuyhteisöistä tulisi vuoteen 2040 mennessä vetovoimaisia paikkoja, joissa on mm. osallistavaa hallintoa ja sukupolvien välisen solidaarisuuden mahdollistavia yhteisöjä ja jotka ovat täysimittaisia digitaalisen innovoinnin hyödyntäjiä sekä yrittäjähenkisiä, monimuotoisia ja elinvoimaisia paikkoja.

EU:n maaseutualueiden toimintasuunnitelma

Tiedonannossa korostetaan komission uutta sitoutumista maaseutuyhteisöihin ja maaseutualueiden kehittämiseen. Toimintasuunnitelma sisältää lippulaivahankkeita ja arvioita maaseutualueiden hankkeisiin tarjolla olevasta rahoituksesta kehyskaudella 2021-2027 muun ohella yhteisestä maatalouspolitiikasta (YMP), koheesiopolitiikasta ja LIFE-ohjelmasta sekä komission tulevia toimia maaseutua koskevan toimintasuunnitelman toimeenpanossa ja hallinnossa.

Uudistettu yhteinen maatalouspolitiikka ja erityisesti sen Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto (maaseuturahasto) on tiedonannon mukaan yksi tärkeimmistä

EU:n maaseutualueiden rahoituslähteistä. Sillä edistetään älykästä, sopeutumiskykyistä ja monipuolista maatalousalaa, tehostetaan ympäristönsuojelua ja ilmastotoimia sekä vahvistetaan maaseutualueiden sosioekonomista rakennetta.

Koheesiopolitiikka on toinen tärkeä maaseutualueiden tuen lähde, jolla edistetään ja tuetaan jäsenvaltioiden ja alueiden yhdenmukaista kokonaiskehitystä.

Maaseutualueiden toimintasuunnitelma tuo EU-politiikkoja yhteen, ja maaseutuvisiota toteutetaan luomalla innovaatioita edistäviä yhteistyön muotoja, vahvistamalla kestäviä ratkaisuja liikkumisessa ja toimivia digitaalisia yhteyksiä, kasvattamalla ympäristö-, ilmasto- ja sosiaalista resilienssiä sekä kestävyyttä ja tukemalla taloudellista monimuotoisuutta maaseudulla.

Toimintasuunnitelmaan sisältyvät lippulaivahankkeet perustuvat maaseutuvisioon neljään toimintalinjaan.

1) *Vahvemmat maaseutualueet*: Lippulaivahankkeisiin lukeutuu mm. maaseudunelävöittämisalustan perustaminen ja maaseutuyhteisöjä tukevat tutkimus ja innovoinnit.

2) *Verkottuneet maaseutualueet*: Lippulaivahankkeisiin lukeutuu mm. maaseudun liikennettä kehittävä ja maaseudun digitaalista tulevaisuutta koskevat hankkeet.

3) *Selviytymiskykyiset maaseutualueet*: Lippulaivahankkeisiin lukeutuu mm. maaseutukuntien tukeminen energiasiirtymässä ja ilmastomuutoksen torjunnassa sekä hiiliviljelyä ja maaperän terveyttä ja sosiaalista palautumiskykyä ja maaseutualueiden naisia koskevat hankkeet.

4) *Vauraat maaseutualueet*: Lippulaivahankkeisiin lukeutuu mm. yrittäjyys ja yhteisötalous maaseutualueilla.

Tiedonannon liitteessä on tarkempi listaus ja kuvaus lippulaivahankkeista ja niihin liittyvistä liitännäistoimista.

Komissio tukee ja valvoo toimintasuunnitelman toimeenpanoa ja päivittää sitä säännöllisesti sen varmistamiseksi, että se pysyy ajankohtaisena. Komissio jatkaa myös yhteistyötä jäsenvaltioiden ja maaseudun toimijoiden kanssa vuoropuhelun ylläpitämiseksi maaseutukysymyksistä. Lisäksi otetaan käyttöön maaseutuvaikutusten arviointimekanismit, jossa EU:n politiikkaa tarkastellaan maaseutunäkökulmasta. Tavoitteena on tunnistaa paremmin ja ottaa huomioon komission uusien poliittisen aloitteen mahdolliset vaikutukset maaseudun työpaikkoihin, kasvuun ja kestävään kehitykseen. Komissio myös kehottaa jäsenvaltioita harkitsemaan maaseutuvaikutusten arvioinnin periaatteen täytäntöönpanoa kansallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla.

Toimintasuunnitelman mukaan komissioon perustettiin lisäksi maaseudun seurantakeskus, joka parantaa edelleen maaseutualueiden tietojen keräämistä ja analysointia. Tietoja voidaan käyttää maaseudun kehittämiseen liittyvän päätöksenteon perustana ja seurantakeskuksen perustamisella tuetaan maaseudun toimintasuunnitelman toimeenpanoa.

Komissio arvioi vuoden 2023 puoliväliin mennessä toimintasuunnitelman toimeenpanoa EU:n ja jäsenvaltioiden rahoittamissa maaseutualueiden tukijärjestelmissä yhteisen maatalouspolitiikan ja koheesiopolitiikan rahastojen ohjelmakaudella 2021–2027.

Viimeistään vuoden 2024 alussa komissio laatii kertomuksen, jossa pohditaan maaseutualueiden tukitoimien ja rahoituksen tehostamisen mahdollisia suuntaviivoja ja etenevistapoja. Kertomusta koskevat keskustelut otetaan huomioon valmistauduttaessa uutta ohjelmakautta 2028–2034 koskevien ehdotusten tekemiseen.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Kyseessä on komission tiedonanto.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Asian käsittelystä vastasi Euroopan parlamentin maatalouden ja maaseudun kehittämisen valiokunta (AGRI). Euroopan parlamentti laati tiedonannosta oma-aloitemietinnön, joka hyväksyttiin 13.12.2022. Mietinnön esittelijä oli Isabel Carvalhais (S&D, Portugali). Euroopan parlamentin naisten oikeuksien ja sukupuolten tasa-arvon valiokunta (FEMM) ja aluekehitysvaliokunta (REGI) antoivat asiasta lausunnon.

Kansallinen valmistelu

Maatalous- ja elintarvikejaosto (EU18) 7.9.2023 ja 12.9.2023

EU-ministerivaliokunta 15.9.2023

E-kirje:

EU18-jaosto (maatalous ja elintarvikkeet) 1.9.2021.

EU4-jaosto (alue- ja rakennepolitiikka) 27.8.-30.8.2021 (kirjallinen menettely)

EU25-jaosto (sosiaaliasiat) 27.8.-30.8.2021 (kirjallinen menettely)

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 15.9.2023

E-kirje:

Maa- ja metsätalousministeriön E-kirje 2.9.2021 E 95/2021 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta antoi asiasta lausunnon MmVL 26/2021 vp

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Kyseessä on komission tiedonanto, johon ei sisälly lainsäädäntöaloitteita.

Taloudelliset vaikutukset

-

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Kansallinen maaseutupolitiikka ja maaseutupoliittinen selonteko

Kansallista maaseutupolitiikkaa johtaa poikkihallinnollinen ja sektorit ylittävä maaseutupolitiikan neuvosto. Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmaan sisältyy valtioneuvoston maaseutupoliittisen selonteon laadinta. Järjestyksessään kolmas valtioneuvoston maaseutupoliittinen selonteko tullaan valmistelemaan maaseutupolitiikan neuvoston työn pohjalta laajassa yhteistyössä.

Maaseutuvaikutusten arviointi (Rural Proofing)

Maaseutuvaikutusten arviointi on työkalu ja prosessi, joka on osa Suomen kansallista maaseutupolitiikkaa ja jonka käyttöä on edistetty sen kautta jo useiden vuosien ajan. Olosuhteet Suomen eri osissa vaihtelevat merkittävästi luonnonmaantieteeseen, elinkeinorakenteeseen ja osin myös kulttuuriin liittyvistä syistä. Maaseutuvaikutusten arvioinnilla tehdään näkyväksi maaseudun erityispiirteitä ja tarpeita sekä päätösten maaseutuvaikutuksia.

Valtioneuvosto uudisti säädösvaikutusten arviointiohjeet vuonna 2022 (<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/164311>). Uudistettuihin ohjeisiin sisältyi ensimmäistä kertaa ohjeistus maaseutuvaikutusten arvioinnista. Oikeusministeriön yleisemmän ohjeistuksen avuksi maa- ja metsätalousministeriö ja maaseutupolitiikan neuvosto laativat yksityiskohtaisemman ohjeistuksen, miten päätöksien vaikutuksia voidaan arvioida maaseutualueilla.

Kansallinen tulevaisuustyöskentely

Suomen kansallinen maaseutuverkosto toimitti tammikuussa 2021 Euroopan komissiolle maaseutuvision valmistelutyötä varten Suomen näkemykset, jotka koottiin osallistavalla työskentelyllä. Suomen Maaseutu2040 -tulevaisuusvisiossa korostetaan maaseutua lumovoimaisena hyvän elämän kasvualustana.

Maaseutu2040-tulevaisuusvision koostamisessa pohja-aineistona käytettiin keväällä 2018 laadittua Maaseutu2030-tulevaisuustyöskentelyä, joka päivitettiin Maaseutu2040-visioksi työpajoissa käytyjen keskustelujen kautta. Päivitettyä visiota rakennettiin kolmessa eri työpajassa, joista yksi oli suunnattu nuorille.

Nuorten visiossa tulevaisuudesta korostettiin kierrätystä, hyviä tietoliikenneyhteyksiä, tekniikan monipuolista käyttöä sekä hajautettua energia- ja elintarviketuotantoa. Yhteiset ja jaetut asiat sekä kokemuksellisuuden tuotteistaminen rakennettiin myös nuorten maailmaan.

Suomen näkemys tulevaisuudesta kiteytyi lopulta seuraaviin sanoihin: Lumovoimainen maaseutu 2040 – hyvän elämän kasvualusta. Se kestää, yrittää ja luo uutta yhdessä. Tulevaisuuden vision taustalla on, että maaseutu on elinvoimainen, yhteisöllinen ja osittain mystinen paikka, josta sen kauneuden näkevät eivät voi pysyä poissa. Visioon sisältyy myös ajatus, että maaseudulla asuvien ihmisten määrä kasvaa, koska sen positiiviset puolet ovat niin vahvoja. Maaseudulla jokapäiväinen elämä on hyvää.

Visioon sisältyy lisäksi se, että maaseutualueet tuovat vaurautta koko maalle. Laaja valikoima maaseutuyrityksiä saa juurensa maaseudulta, mutta luo myös laajoja verkostoja ympäri maapalloa. Kuten nykyinen covid-19 -pandemia on opettanut meille, maaseutu tarjoaa mahdollisuuksia jopa kriisitilanteissa.

Asiakirjat

Puheenjohtajavaltio Espanjan tausta-asiakirja 12616/23

Komission tiedonanto COM(2021) 345 Final

Tiedonantoon sisältyy myös liite, jossa kuvataan lippulaivahankkeet

Suomen Maaseutu2040-visio <https://www.maaseutu.fi/uploads/Maaseutu2040.pdf>

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Maaseutuylitarkastaja Marianne Selkainaho, MMM/RO/MAKE, puh. 0295 162 218,
marianne.selkainaho@gov.fi

Neuvotteleva virkamies Sanna Sihvola, MMM/RO/MAKE, puh. 0295 162 264,
sanna.sihvola@gov.fi

Erityisasiantuntija Laura Jänis, MMM/RO/MAKE, puh. 0295 162 090,
laura.janis@gov.fi

VAHVA-tunnus

EU/69/2023

Liitteet -

Viite -

Maa- ja metsätalousministeriö

Perusmuistio

EU/74/2023-MMM-31

Lehtinen Heikki

5.9.2023

EU–UK: Vuotta 2024 koskevat vuotuiset neuvottelut kalastusmahdollisuuksista, keskustelu

Kokous

Maatalous- ja kalastusneuvosto 18.9.2023

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

COREPER I 13.9.2023

Maatalous- ja kalastusneuvosto 18.9.2023

Suomen kanta

Suomi ottaa käytävän keskustelun tiedoksi.

Pääasiallinen sisältö

Asiakirjoja ei ole saatavilla.

Neuvostokeskustelulla valmistaudutaan EU:n ja Yhdistyneen Kuningaskunnan välisiin kalastusneuvotteluihin. Kalastusneuvottelut Yhdistyneen Kuningaskunnan kanssa ovat erittäin tärkeitä noin kymmenelle EU:n jäsenvaltiolle.

EU:lla ja Yhdistyneellä Kuningaskunnalla on noin 100 yhteistä jaettua kalakantaa ja näiden kalastusmahdollisuuksista sovitaan osapuolten kesken. Eräiden kalakantojen osalta kalastusmahdollisuuksista sovitaan kolmikantaneuvotteluissa EU:n, Yhdistyneen Kuningaskunnan ja Norjan kesken tai koillisen Atlantin rannikkovaltioiden kesken.

EU:n ja Yhdistyneen Kuningaskunnan välisiä kalastussuhteita käsitellään erityisesti kauppaa- ja yhteistyösopimuksessa perustetussa kalastusta koskevassa erityiskomiteassa. Erityiskomiteassa käsitellään kalastusmahdollisuuksien asettamisen lisäksi kalastusta koskevia teknisiä seikkoja. Tällaisia seikkoja ovat mm. erilaiset rajoitukset koskien sallittuja kalastusalueita tai sivusaalismääriä tai kalakantojen kestävän hyödyntämisen edistäminen. Erityiskomitean lisäksi kalastusta koskevia kysymyksiä käsitellään tarpeen mukaan ja tapauskohtaisesti mm. osapuolten yhteisissä asiantuntijatyöryhmissä.

Syksyllä vuonna 2023 kalastuksen erityiskomiteassa keskustellaan vuoden osapuolten aikaisemmin keskeisiksi tunnistamien aiheiden lisäksi vuoden 2024 kalastusmahdollisuuksista ja teknisistä kalastusmääräyksistä.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

-

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

EU17 8.9.2023

EU-ministerivaliokunta 15.9.2023

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 15.9.2023

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

-

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

EU:n ja Yhdistyneen Kuningaskunnan väliset kalastussuhteet ovat pääsääntöisesti kehittyneet myönteisesti aivan viime vuosina. Keskusteluja kalastusmahdollisuuksista ja mm. teknisistä kalastusta koskevista määräyksistä on mahdollista käydä tarkoituksenmukaisessa aikataulussa.

Asiakirjat

Asiakirjoja ei ole saatavilla

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Heikki Lehtinen MMM/LVO 0407709496

VAHVA-tunnus

EU/74/2023

Liitteet

Viite

Maa- ja metsätalousministeriö

Perusmuistio

EU/74/2023-MMM-30

Lehtinen Heikki

5.9.2023

EU, Norja ja rannikkovaltiot: Vuotta 2024 koskevat vuotuiset neuvottelut Keskustelu

Kokous

Maatalous- ja kalastusneuvosto 18.9.2023

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

COREPER 13.9.2023

Maatalous- ja kalastusneuvosto 18.9.2023

Suomen kanta

Suomi ottaa käytävän keskustelun tiedoksi.

Pääasiallinen sisältö

Asiakirjoja ei ole saatavilla.

EU-Norja

Neuvostossa käydään perinteinen näkemysten vaihto koskien kalastusneuvotteluja Norjan kanssa vuodelle 2024. Vuosittain Norjan kanssa käytäviä kalastusneuvotteluja varten on neuvostossa käyty valmistelevia keskusteluja vuodesta 2007 lähtien.

Neuvostokeskustelulla on tarkoituksena mm. selvittää unionin lähestymistapaa ja näkemyksiä koskien unionin ja Norjan yhteisiä jaettuja kalakantoja sekä kartoittaa mahdollisuuksia tunnistaa sellaisia mahdollisesti Norjaa kiinnostavia kalakantoja joita voitaisiin neuvotteluissa käyttää vastavuoroisten kalastusmahdollisuuksien vaihdon välineenä.

EU:n ja Norjan väliset kalastusneuvottelut koskevat osapuolten välisten yhteisten kalakantojen (turska, kolja, silli ja sei) kalastusmahdollisuuksia sekä näitä koskevia teknisiä kalastusmääräyksiä. Eräiden kalakantojen osalta keskusteltaneen myös pitkän aikavälin kestävästä hyödyntämisstrategioista. Neuvotteluja Norjan kanssa käydään myös eräistä Skagerrakin kalakannoista kuten valkoturskasta, punakampelasta, sillistä, kilohailista ja katkaravusta

Rannikkovaltionneuvottelut

Neuvostokeskustelulla valmistaudutaan koillisen Atlantin rannikkovaltioiden (EU, Yhdistynyt Kuningaskunta, Norja, Fär-Saaret, Grönlanti ja Islanti) välisiin neuvotteluihin syksyllä 2023 koskien makrillin, Atlanto-Skandisen sillin ja mustakitaturskan kalastusmahdollisuuksista vuodelle 2024. Edellä mainittujen lajien kestävä kalastuksen mitoittaminen perustuu osapuolten yhteisesti sopimien pitkän aikavälin strategioihin ja Kansainvälisen merentutkimusneuvoston (ICES) neuvonantoon.

Suomella on pieni osuus EU:n osuudesta Atlanto-Skandisen sillin suurimmasta sallitusta saaliista.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

-

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

EU17 8.9.2023
EU-ministerivaliokunta 15.9.2023

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 15.9.2023

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

-

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

Asiakirjoja ei ole saatavilla

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Heikki Lehtinen MMM/LVO, 0407709496

VAHVA-tunnus

EU/74/2023

-

Liitteet -

Viite -

Maa- ja metsätalousministeriö

Perusmuistio

EU/69/2023-MMM-171

Uusitalo Laura

8.9.2023

Maatalous- ja kalastusneuvoston 18.9.2023 muut asiat

Kokous

Maatalous- ja kalastusneuvosto 18.9.2023

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Maatalous- ja kalastusneuvoston muissa asioissa käsitellään puheenjohtajavaltion tiedotusasia. Ennen neuvoston kokousta asialistalle saattaa tulla myös muita asiakohtia.

Suomen kanta

Suomi ottaa asian tiedoksi.

Pääasiallinen sisältö

a) YK:n ruokajärjestelmähuippukokous +2, arviointitilaisuus (Rooma, 24.–26. heinäkuuta 2023)

Puheenjohtajavaltion tiedotusasia

Syyskuussa 2021 pidetyn YK:n ruokajärjestelmähuippukokouksen ensimmäinen seurantakokous järjestettiin 24.-26. heinäkuuta 2023 Roomassa. Kokoukseen osallistui yli 3 000 delegaattia paikan päällä ja 3 500 etänä; 182 YK:n jäsenmaata, 21 valtionpäämiestä ja 125 ministeritason osallistujaa sekä suuri joukko tiedemaailman, elinkeinojen, kansalaisjärjestöjen ja YK-järjestöjen edustajia. Kokouksen avasivat YK:n pääsihteeri Antonio Guterres ja Italian pääministeri Giorgia Meloni. Suomen valtuuskuntaa johti maa- ja metsätalousministeriön kansliapäällikkö Jaana Husu-Kallio.

Maailman ruokatilanne on nopeasti huonontunut. Akuutin aliravitsemuksen kourissa oli viime vuoden vaihteessa 258 miljoonaa ihmistä 58 maassa ja tämä on yli kolmanneksen

enemmän kuin vuotta aiemmin. Ukrainan sodan ja muiden konfliktien vaikutukset sekä ilmastoon liittyvät ilmiöt, niiden seurauksena kärjistyneet hinta- ja saatavuusongelmat ovat kääntäneet vuosikymmenten positiivisen kehityksen äkisti hälyttäväksi. Ruokaturvan heikkouden ohella ravitsemuksellinen epätasapaino ja puutokset ovat maailmanlaajuisia ongelmia, lihavuuteen liittyvät terveyshaitat mukaan lukien. Joka kolmas ihminen maailmassa kärsii jostakin merkittävästä ruokaan ja ravitsemukseen liittyvästä terveyttä uhkaavasta ongelmasta.

Pääsihteeri Guterresin koolle kutsuman huippukokouksen ajatuksena oli, että yksikään 17 kestävästä kehityksen tavoitteesta (SDG) ei voi toteutua ilman, että ruokajärjestelmiä uudistetaan perinpohjaisesti. Uudistusten tulee tapahtua nimenomaan järjestelmätasolla; hienosäätö ei riitä. Ruoan tuotannon yhteys ilmastonmuutokseen, ympäristön saastumiseen, maaperän terveyteen, luonnonvaratalouteen, meriluontoon, vesitalouteen, luonnon monimuotoisuuteen, alueelliseen kehitykseen, toimeentuloon ja tulonjakoon, ihmisten ja eläinten terveyteen, tautien leviämiseen, ynnä moneen muuhun maailmanlaajuiseen ongelmaan on kiistaton. Ja samalla, vain ruokajärjestelmää kehittämällä voidaan päästä kestävästä kehityksen polulle useissa ihmiskunnan kohtalonkysymyksissä.

Kokouksen lopuksi antamassaan lausunnossa (Call for Action) pääsihteeri Guterres korosti muutosprosessin ratkaisevaa tärkeyttä ja kiireellisyyttä. Hän vetosi hallituksiin, järjestöihin, rahoituslaitoksiin ja sektorin elinkeinoihin, jotta syvällisen muutoksen strategiat otetaan hallitusten ja kaikkien organisaatioiden ohjelmien keskiöön, osoitetaan tarvittava rahoitus tutkimukseen ja muutosinvestointeihin, luodaan laajat yhteistyön verkostot, ja huolehditaan akuutin hätäavun ja kehittyvien yhteiskuntien ruokajärjestelmien rakentamisen tarpeista. Guterres vie kokouksen viestit syksyllä YK:n kestävästä kehityksen huippukokouksen, COP-28 ilmastokokouksen ja YK:n tulevaisuushuippukokouksen käsitteilyyn. Japani nostaa asian G7-huippukokoukseen Hiroshimassa.

Kokouksen kymmenissä ministeritason keskusteluissa ja teemaistunnoissa kuultiin ruokajärjestelmän ongelmista, ponnistuksista sen uudistamiseksi ja myös saavutuksista eri maissa. Yksi avaintekijä on poliittinen tahto uudistua ja osoittaa sille resurssit. Tärkeää on myös ymmärtää ruokajärjestelmien uudistaminen horisontaalisena yhteiskuntareformina, ei ainoastaan maatalouden tuotantoa koskevana kehitystyönä. Euroopan komissio osallistui aktiivisesti ja korkealla tasolla kokouksen lukuisiin temaattisiin keskusteluihin.

Kestävästä ruokajärjestelmän kulmakivinä nousivat esiin pienimuotoinen perheviljelmämaatalous, tuotannon, järjestelmien ja ravitsemuksen diversiteetti, uudet teknologiset innovaatiot, digitalisaatio, seurannan ja tilastoinnin kehittäminen oikeiden politiikkavaihtoehtojen löytämiseksi, satsaaminen kriisinkestävyyttä parantaviin menettelyihin ja investointeihin. Toimivia menettelyjä toivottiin myös ruokajärjestelmän ulkoisvaikutusten parempaan huomioonottamiseen ns. ”ruoan todellinen hinta” (*engl. true cost of food*) – käsitteen pohjalta.

Rohkaisevina kehityskulkuina nähtiin tiede- ja innovaatiosektorin tuottamat uudet ratkaisut niin maatalousteknologian, laajalle tuotantoon, kauppaan ja seurantaan vaikuttavan digitaalisen kehityksen, kansanterveyteen ja –ravitsemukseen vaikuttavan uuden tiedon ja ohjeistuksen leviämisen sekä uudentyyppisten monitahoisten rahoitusmallien soveltamisen tuomat edistysaskelet. Kestävästä kehitystä tukevat muutokset ruokavalioiden osalta ovat trendinä useissa maissa, mutta nälän kourissa olevissa maissa esimerkiksi eläinproteiinia koskevat näkökohdat ovat monimutkaisempia kuin usein ymmärretään.

Venäjän hyökkäys Ukrainaan, konfliktin seurauksena kärjistynyt hinta- ja saatavuuskriisi etenkin viljan ja lannoitteiden suhteen, hätäapuna toimitettavan ruoan ja ruoan nettotuojien kokema akuutti kriisi nousivat toistuvasti näkyvästi esiin. Venäjä ja sitä tukeva

Valko-Venäjä käyttivät kokouksen puheenvuoronsa puhtaasti sotapropagandaan. Muita Venäjää ymmärtäviä puheenvuoroja ei kuultu.

Huippukokouksen jälkeinen käytännön työ on organisoitu paljolti temaattisiin koalitioihin. Suomen ja Ranskan vetämä kouluruokakoalitiio sai paljon huomiota ja kiitosta. Se on yksi parhaiten toimivista koalitioista. Sen teemaistunnossa kansliapäällikkö Jaana Husu-Kallio valotti puheessaan Suomen kouluruokatyötä ja sen historiallista pohjaa sekä esitelti Suomen kustantamaa koalition työn arviointitutkimusta.

Afrikka oli esillä monessa mielessä. Laajamittainen akuutti nälkä, sen ja konfliktien nostattama muuttoliike ja pakolaisuus, alueellisen yhteistyön mahdollisuudet, maanosan valtava tuotantopotentiaali, Afrikan oman lannoitetuotannon suunnitelmat, monenkeskisen rahoitusyhteistyön järjestelyt ja paikallisen talouden, tuotannon ja markkinoiden merkitys.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Kyseessä on neuvoston tiedotusasiat.

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

Maatalous- ja elintarvikejaosto 12.9.2023

EU-ministerivaliokunta 15.9.2023

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 15.9.2023

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

-

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

-

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

a) asiantuntija Jyri Ollila, MMM/RO/EUKA, puh. 0295 162 007, jyri.ollila@gov.fi

kansainvälisten asioiden johtaja Aulikki Hulmi, MMM/RO/EUKA, puh. 0295 162 034, aulikki.hulmi@gov.fi

VAHVA-tunnus

EU/69/2023

Liitteet -

Viite -

Liitteet

Napsauta tähän ja kirjoita liitteet